

RAN - 1901130403040001

RAN-1901130403040001

M.A. (Sem. III) Examination October - 2023

Sanskrit : Paper 14-A ECT - 03.01

Alankar Shastra

Time: 2 Hours]

[Total Marks: 50

સૂચના : / Instructions

(૧)

નીચે દર્શાવેલ નિશાનીવાળી વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.
Fill up strictly the details of signs on your answer book

Name of the Examination:

M.A. (Sem. III)

Name of the Subject :

Sanskrit : Paper 14-A ECT - 03.01
Alankar Shastra

Subject Code No.: 1901130403040001

Seat No.:

--	--	--	--	--	--

Student's Signature

પ્રશ્ન ૧ નીચેનામાંથી કોઈપણ પાંચના ટૂંકમાં જવાબ આપો.

૧૦

- ૧) ધ્વન્યાલોક બીજા કયા નામોથી પ્રસિદ્ધ છે?
- ૨) પ્રસિદ્ધ અવયવોથી અતિરિક્ત કાવ્યવિશેષ તત્વને શું કહેવાય છે? તે તત્વની વ્યાખ્યા આપો.
- ૩) ધ્વન્યાલોક- ઉદ્યોત: પ્રથમ: માં આનંદવર્ધન કોની સ્તુતિ કરે છે? કેવી રીતે?
- ૪) ધ્વન્યાલોકના પ્રસિદ્ધ ટીકાકાર અને ટીકાનું નામ જણાવો.
- ૫) કાવ્યમીમાંસાના પ્રથમ અધિકરણ તથા ત્રીજા અને પાંચમા અધ્યાયનું શીર્ષક જણાવો.
- ૬) સરસ્વતીનો પુત્ર શાં માટે રહે છે? એના ઉપચાર માટે પાર્વતી શું કરે છે?
- ૭) કાવ્યકવિનો અર્થ સ્પષ્ટ કરી તેના પ્રકારોના નામ આપો.

પ્રશ્ન ૨(અ) સાનુવાદ વિવરણ કરો : (કોઈ પણ બે)

૦૮

- (૧) યથા હ્યાલોકાર્થી સન્નપિ દીપશિખાયાં યત્નવાજ્જનો ભવતિ તદુપાયતયા। ન હિ દીપશિખામન્તરેણાલોકઃ સમ્ભવતિ। તદ્વદ્વ્યઙ્ગ્યમર્થ પ્રત્યાદૃતો જનો વાચ્યેઽર્થે યત્નવાન્ ભવતિ। અનેન પ્રતિપાદકસ્ય કવેર્વ્યઙ્ગ્યમર્થ પ્રતિ વ્યાપારો દર્શિતઃ।

- (२) प्रतीयमानं पुनरन्यदेव वाच्यात् वस्त्वस्ति वाणीषु महाकविनाम्। यत्सहृदय सुप्रसिद्धं प्रसिद्धेभ्योऽलंकृतेभ्यः प्रतीतेभ्यो वावयवेभ्यो व्यतिरिक्तत्वेन प्रकाशते लावण्यमिवाङ्गनासु। यथा ह्यङ्गनासु लावण्यं पृथङ्निवर्ण्यमानं निखिलावयवव्यतिरेकि किमप्यन्यदेव सहृदयलोचनामृतं तत्त्वान्तरं तद्वदेव सोऽर्थः।
- (३) तृतीयस्तु रसादिलक्षणः प्रभेदो वाच्यसामर्थ्याक्षिप्तः प्रकाशते, न तु साक्षाच्छब्दव्यापारविषय इति वाच्याद् विभिन्न एव। तथा हि, वाच्यत्वं तस्य स्वशब्दनिवेदितत्वेन वा स्यात् विभावादिप्रतिपादनमुखेन वा। न च सर्वत्र तेषां स्वशब्द निवेदितत्वम्। यत्राप्यस्ति तत, तत्रापि विशिष्टविभावादिपतिपादनमुखेनेवैषां प्रतीतिः। स्वशब्देन सा केवलमनूद्यते, न तु तत्कृता। विषयान्तरे तथा तस्या अदर्शनात्।
- (४) तस्मान्न ध्वनेरन्यत्रान्तर्भावः। इतश्च नान्तर्भावः, यतः काव्यविशेषोऽङ्गी ध्वनिरिति कथितः। तस्य पुनरङ्गानि अलंकारा गुणा वृत्तयश्चेति प्रतिपादयिष्यते। न चावयव एव पृथग्भूतोऽवयवीति प्रसिद्धः। अपृथग्भावे तु तदङ्गत्वं तस्य न तु तत्त्वमेव। यत्रापि वा तत्त्वं तत्रापि ध्वनर्महाविषयत्वान्न तन्निष्ठत्वमेव।

प्रश्न २(ब) सानुवाह विवरण करो: (कोई पाठ अंक)

०५

- (१) प्रतिभाव्युत्पत्ती मिथः समवेते श्रेयस्यौ इति यायावरीयः।
- (२) तत्र वेषविन्यासक्रमः प्रवृत्तिः विलासविन्यासक्रमो वृत्तिः वचनविन्यासक्रमो रीतिः।

प्रश्न ३ आनंदवर्धनना मतानुसार ध्वनिनुं स्वरूप रूपः करी प्रथम उद्योतमां उल्लेखित ध्वनिना प्रकारो सोदाहरण समझावो.

१३

अथवा

प्रश्न ३ 'अलंकारोमां ध्वनिनो समावेश थर्ष शक्तो नथी' -आ मतने सिद्ध करती दलीलो सोदाहरण जणावो.

१३

प्रश्न ४ साहित्यविद्यावधुनुं रूपक विस्तारथी समझावो.

१४

अथवा

प्रश्न ४ विवेचनात्मक नोंध लपो.

१४

- (१) कविप्रकाराः।
- (२) काव्यपाकः।